

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ ОСВІТИ

У сучасних умовах світове співтовариство переживає найважливіший історичний етап переходу від постіндустріального до інформаційного суспільства. В освітній процес все ширше впроваджуються інформаційно-комунікаційні технології, що є загальносвітовою тенденцією. Процес інформатизації охоплює всі сфери людської діяльності і, в тому числі освіту. Повсюдно впроваджується електронне навчання, освіта в системі онлайн, мережеві освітні ресурси, що стає поштовхом розвитку нових освітніх технологій. Дистанційне навчання сьогодні – головний інструмент реалізації двох принципів, проголошених міжнародною комісією з питань освіти, науки та культури ООН (ЮНЕСКО): «освіта для всіх» та «освіта через все життя». Так, у Великій Британії центри дистанційної освіти існують на базі всіх університетів країни. У Китаї 6 млн осіб щорічно отримують освіту за допомогою дистанційних технологій. Основними відмінностями, що зумовлюють актуальність і доцільність дистанційної освіти є: основна частина матеріалу засвоюється не в аудиторіях, а за допомогою інтернет-технологій, тобто робота здобувачів освіти є організованою та в основі своїй самостійною; гнучкий графік навчального процесу, який може бути вільним за умов відкритої освіти або регламентованим щодо обмеженої кількості контрольних завдань (складання іспитів, онлайн сеанси з викладачем), групових занять тощо; контакти з викладачем (тьютором, куратором) переважно здійснюється за допомогою телекомунікацій; можливість здобувачам самостійно отримувати необхідні знання, користуючись різноманітними ресурсами. Принципом є також те, що дистанційне навчання утворює нове інформаційне середовище, до якого звертаються здобувачі, які мають чітке уявлення про необхідні знання, уміння та навички.

Ці відмінності дозволяють визначити переваги дистанційного навчання. По-перше, воно дозволяє побудувати практично кожному здобувачу індивідуальну траєкторію освіти, успішно пройти її, звертаючись до створеного інформаційного середовища, задовольнити власні потреби в освітніх послугах у найбільш зручному та комфортному режимі. Його перевагами також є впровадження та реалізація особистісно-орієнтованого навчання та компетентнісного

підходів в освіті; гнучкість і доступність (можливість отримати освіту всіма категоріями населення); сумісництво освітньої й професійної діяльності, можливість паралельного навчання в різних освітніх закладах; розвиток і виховання особистості за допомогою активних педагогічних методів самореалізації здобувача; формування умінь і навичок самостійної роботи; зниження витрат на підготовку спеціаліста.

Застосування дистанційних технологій спричиняє ряд проблем: відсутність (недостатність) впливу людського фактора; необхідність адаптації методичних і навчальних матеріалів для дистанційного навчання та використання їх в процесі впровадження сучасних інформаційних технологій; складнощі відбору та структурування змісту навчальних дисциплін в різних моделях дистанційного навчання з урахуванням профілю освіти; необхідність підвищення кваліфікації викладачів у сфері використання інформаційно-комунікаційних технологій в освіті та підвищення педагогічних компетентностей в сфері інноваційних підходів до навчання; складнощі контролю знань здобувачів. Існують і проблеми організації системи дистанційного навчання: нормативно-правові (формування вимог до експертизи якості, електронних ресурсів, ліцензування закладів вищої освіти, які реалізують дистанційне навчання тощо); технічні складнощі створення, розробки й адаптації мережевої інфраструктури, програмних продуктів і середовищ дистанційного навчання; психофізіологічні, пов'язані з дослідженням факторів впливу на спілкування в мережевому просторі та ін.; ергономічні та проблеми ефективного використання гіпермедіа технологій; економічні, пов'язані з витратами на розробку електронних ресурсів і засобів навчання; соціальні, пов'язані з розумінням та усвідомленням значущості системи дистанційного навчання у вищій освіті.

Вирішення проблем стає можливим за умов: удосконалення підготовки викладацького складу для участі в інноваційних процесах; підготовки консультантів (адміністраторів) центрів (підрозділів) дистанційної освіти, які володіють методиками й особливостями технологій; створення нормативно-правової бази оцінки знань здобувачів вищої освіти; проведення тренінгів «навчання в співробітництві», ознайомлення здобувачів з прийомами роботи в мережі, навчання працювати у відкритих ресурсах колективного користування (чатах, форумах); мотивації здобувачів до активної пізнавальної діяльності; розширення інтерактивних можливостей мережевих курсів.